

5. Сімович В. Початки національно-просвітньої праці серед полонених українців у таборі Фрайштадт // Союз визволення України 1914-1918 рр. у Відні. Нью-Йорк, 1979. С. 83-94.
6. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія Української державності. Львів, 1995. 246 с.
7. Мороз В. Україна у двадцятому столітті. Тернопіль, 1997. 221 с.
8. Дубрівський П. Культурно-просвітня робота в таборі Фрайштадт // Союз визволення України у Відні (191918). Нью-Йорк, 1979. С. 99-155.

УДК 022:643.8

Оксана МАТВІЙЧУК

Державна науково-педагогічна
бібліотека України імені
В.О.Сухомлинського,
м. Київ

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У БІБЛІОТЕЦІ: ОГЛЯД ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Нестабільність, невизначеність, складність та неоднозначність є ознаками сучасного глобалізованого світу. Створення безпечного освітнього середовища, розуміння, що приміщення і територія бібліотеки повинні бути безпечними та комфортними для навчання є актуальним питанням для осмислення не лише теоретичного, а й практичного значення. Співробітники відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського реалізують програму дослідження «Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації». Здійснюючи науково-бібліографічний аналіз та аналітико-синтетичне опрацювання публікацій щодо даної теми хочемо відзначити увагу дослідників до питань безпечного освітнього середовища у бібліотеці.

Варто зазначити, що в публікаціях: статтях, інтернет-ресурсах, соціальних мережах, зокрема YouTube дослідники висвітлюють в основному питання безпечного простору для перебування як здобувачів освіти, так і працівників бібліотеки; створення безпечного середовища в умовах воєнного стану. Термін «безпе́ка» розглядається як багатозначний термін, який визначає стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, спільноти, суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх загроз; безпе́ка – стан захищеності особи чи групи, наявність способів задоволення потреб особистості та захисту її прав [1]. Безпечне освітнє середовище – це стан освітнього середовища, в якому: наявні безпечні умови навчання та праці; відсутні будь-які прояви насильства та дискримінації; дотримуються прав усіх учасників освітнього процесу; комфортна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному благополуччю учасників освітнього процесу, користувачів бібліотеки. В такому середовищі відсутні будь-які прояви насильства та є достатні ресурси для їх запобігання, а також дотримано прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника навчально-виховного процесу. Дослідники стверджують, що бібліотека – це насправді дуже безпечне місце [2]. Вона є місцем, де можна вільно читати,

вивчати та розмірковувати без будь-яких відволікань чи перешкод. Тут можна знайти відповіді на свої питання, поглибити знання та насолодитись тишею й спокоєм. Атмосфера бібліотеки спонукає до самоосвіти й розвитку, що є важливим для кожної людини. Бібліотеки – це свобода. Свобода читати, свобода думок, свобода спілкування, це створення безпечних просторів, а також доступ до інформації. В сьогоденні бібліотеки зміщують акценти своєї діяльності з розвитку бібліотечних фондів і колекцій документів до розбудови як простору культурного та літературного досвіду, простору взаємодії різних поколінь, простору співучасті, творчості та інновацій. Детальніше про комфортний, відкритий, гібридний, доступний, мобільний і мультифункціональний простір бібліотеки, де кожен може почувати себе зручно, вільно й затишно можна ознайомитись у практичному посібнику «Чотири простори бібліотеки: модель діяльності» [2].

За час повномасштабного російського вторгнення в Україну бібліотеки різних областей були вимушені подбати про безпеку своїх відвідувачів і відвідувачок. Одні під час повітряної тривоги просять перейти до найближчих укриттів. Інші змогли облаштувати сховища у власних будівлях.

З метою посилення ролі бібліотеки як безпечного місця в умовах воєнного стану, підготовки бібліотекарів щодо надання укриття користувачам і мешканцям, екстреного реагування у критичних ситуаціях Українська бібліотечна асоціація у 2022 році видала методичні поради бібліотекарям зі створення безпечного простору в бібліотеках «Бібліотека як безпечне місце» [3]; спільно з Goethe-Institut Ukraine провели у 2023-2024 роках ряд онлайн-семініарів: «Створення безпечного укриття у бібліотеці»; «Психологічна підтримка та взаємодія з користувачами бібліотеки у кризових ситуаціях під час воєнного стану»; «Світовий та український досвід в організації укриттів» [4]. На сторінках журналу «Бібліотечний форум» Лариса Лугова опублікувала статтю «Бібліотека як безпечне місце» [5]. На YouTube каналі під рубрикою «консультації» розміщено презентацію «Бібліотека – безпечне місце в небезпечному світі» [6].

Таким чином, можна стверджувати, що тема організації безпечного освітнього середовища у бібліотеці актуальна, частково висвітлена у статтях, інтернет-ресурсах, соціальних мережах. Безперечно, що посилення спроможності бібліотек забезпечувати безпечне і підтримуюче середовище для своїх користувачів, потребує від бібліотечних фахівців розуміння сутності індикаторів і проявів травматизації у ході воєнних подій, розуміння сутності безпечного освітнього середовища, а відповідно і використання сучасних форм роботи.

Список використаних джерел

1. Школа – простір безпеки: навчально-методичний комплект для викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти / укл. Петушкова О., Аносова А., Записов С., Клепуц О., Петушкова Л. Біла Церква: КОІПОПК, 2023. 237 с.
2. Чотири простори бібліотеки: модель діяльності: практичний посібник / автори-укладачі: О. Бояринова, О. Бруй, Л. Лугова, Я. Сошинська, І. Шевченко; Українська бібліотечна асоціація. Київ : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2020. 104 с.

3. Бібліотека як безпечне місце : методичні поради бібліотекарям зі створення безпечного простору в бібліотеках / уклад. Л. Лугова; бібліогр. О. Сачинська ; Goethe-Institut Ukraine, ВГО Українська бібліотечна асоц. Київ : УБА, 2022. 42 с.

4. Створення безпечного укриття у бібліотеці. URL: <https://ula.org.ua/>.

5. Лугова Л. Бібліотека як безпечне місце // Бібліотечний форум. 2023. № 1. С. 34-38

6. Гук Л. Бібліотека – безпечне місце в небезпечному світі: практики та плани Тернопільської обласної бібліотеки для молоді». URL: https://www.youtube.com/results?search_query=%D0%91%D1%96%D0%B1%D0%B

УДК 004.8:023.5(043.2)

**Дмитро МИТНИЧУК,
Олена ПОСТЕЛЬЖУК**

ВСП ЗВО «Відкритий міжнародний
університет розвитку людини
«Україна» Дубенська філія,
м. Дубно

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ НА ДОПОМОГУ БІБЛІОТЕКАРЯМ

На сьогоднішній день штучний інтелект стрімко розвивається в різних галузях знань. У сучасному світі головним завданням науковців є створення моделі мозку та розкриття таємниць процесів мислення та розуміння. Ці завдання вже не є віддаленим майбутнім, а набули актуальності в сучасний час. Отже, головним напрямком цієї сфери є розробка технологічних рішень, які працюють за принципом людського інтелекту або близько до нього.

Вже зараз, ми можемо бачити, наскільки стрімко розвивається штучний інтелект, та як він поступово наздоганяє, а в деяких областях і перевершує людей. Під час стрімкого розвитку інформаційних технологій та перехід суспільства на ці технології, важливо йти разом із цим розвитком у всіх галузях, включаючи бібліотечну. В сучасних умовах, відбуваються трансформації бібліотечної сфери, що дозволяє включати сучасні технології в цьому напрямку. Модернізація бібліотечної інфраструктури, трансформація наукових комунікацій задають нові стратегічні завдання перед книгозбірнями, висвітлюють питання стосовно того, як вони будуть продовжувати свій розвиток щодо зростаючих вимог сучасної інформаційної ери.

Зараз можна сказати, що штучний інтелект не просто футуристична технологія, адже зараз він набуває все більшої значущості, та застосовується у великій кількості різних сфер, а також у повсякденному житті, адже багато нейромереж доступні у вільному доступі.

Нейромережі, штучний інтелект і машинне навчання, на думку американських дослідників, найближчим часом почне широко використовуватися у бібліотечній практиці, та поступово впроваджуватися у різні бібліотеки світу. Також там говориться, що інноваційні технології та інші концепції, пов'язані з ландшафтом науки про дані, є досить популярною темою серед бібліотечної спільноти та інтенсивно «серфують» науковим світом. Також, є велика кількість авторитетних бібліотечних асоціацій та організацій, що вже визнають велику роль штучного інтелекту у майбутньому бібліотечної сфери, серед них такі: Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та